БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657:658

DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.62-22>

Пальчук О.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Центральноукраїнський національний технічний університет

Гай О.М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Центральноукраїнський національний технічний університет

Palchuk Oksana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Auditing, Accounting and Taxation
Central Ukrainian National Technical University

Gai Oleksandr

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Auditing, Accounting and Taxation
Central Ukrainian National Technical University

ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Пальчук О.В., Гай О.М. Проблеми ідентифікації об'єктів облікового забезпечення інноваційної діяльності. У статті досліджено проблеми ідентифікації та систематизації об'єктів інноваційної діяльності, а також об'єктів її облікового забезпечення. Встановлено, що проблеми вибору та обґрунтування облікових об'єктів поглиблюються особливою багатогранністю та складністю інноваційної діяльності. Аналіз сутності та особливостей інноваційних процесів дозволив ідентифікувати об'єкти інноваційної діяльності та обґрунтувати необхідність їх систематизації з метою побудови системи облікового забезпечення за трьома основними напрямками: фінансування інноваційної діяльності, створення (придбання) інноваційного продукту; комерціалізації результатів інноваційної діяльності. Врахування факторів впливу за цими напрямками, мети та завдань обліку дало змогу визначити та систематизувати облікові об'єкти, що є основою для формування елементів ефективної системи бухгалтерського обліку інноваційної діяльності: оцінки, документування, формування моделей облікового відображення на рахунках та узагальнення інформації у звітності за визначеними об'єктами обліку.

Ключові слова: інноваційна діяльність, об'єкти інноваційної діяльності, облікове забезпечення інноваційної діяльності, об'єкти бухгалтерського обліку інноваційної діяльності, фінансування інноваційної діяльності, комерціалізація результатів інноваційної діяльності.

Пальчук О.В., Гай А.Н. Проблемы идентификации объектов учетного обеспечения инновационной деятельности. В статье исследованы проблемы идентификации и систематизации объектов инновационной деятельности, а также объектов ее учетного обеспечения. Установлено, что проблемы выбора и обоснования учетных объектов усугубляются особой многогранностью и сложностью инновационной деятельности. Анализ сущности и особенностей инновационных процессов позволил идентифицировать объекты инновационной деятельности и обосновать необходимость их систематизации с целью построения системы учетного обеспечения по трем основным направлениям: финансирование инновационной деятельности, создание (приобретение) инновационного продукта; коммерциализация результатов инновационной деятельности. Учет факторов влияния по этим направлениям, целей и задач учета позволил определить и систематизировать учетные объекты, являющиеся основой для формирования элементов эффективной системы бухгалтерского учета инновационной деятельности: оценки, документирования, формирования моделей учетного отражения на счетах и обобщения информации в отчетности по определенным объектам учета.

Ключевые слова: инновационная деятельность, объекты инновационной деятельности, учетное обеспечение инновационной деятельности, объекты бухгалтерского учета инновационной деятельности, финансирование инновационной деятельности, коммерциализация результатов инновационной деятельности.

Palchuk Oksana, Gai Oleksandr. Problems of identification of objects of accounting support of innovative activity. Accounting information providing is an important precondition for the effective management of innovation activity. Problems of identification and systematization of objects of innovative activity and objects of its accounting providing are explored in the article. It is established that the choice of accounting objects is an important component and basis for the formation of elements of the accounting system of innovation: evaluation, documentation, the formation of models of accounting data displaying in the accounts, and generalization of information in reporting on certain objects of accounting. It was found that the problems of selection and justification of accounting objects are exacerbated by the special versatility and complexity of innovation activity. Analysis of the essence and features of innovation processes allowed identifying objects of innovation activity and justifying the need for their systematization in order to build an effective accounting providing system in three main areas: financing of innovation, creation (acquisition) of an innovative product and commercialization of the results of innovation activity. Taking into account the factors of influence in these areas, goals, and objectives of accounting made it possible to identify and systematize accounting objects that will take into account the specifics of innovation activity and ensure the effectiveness of its accounting providing system. It is proposed to systematize business operations and objects of accounting in the process of financing innovation activities by areas of financing: public financing, lending, self-financing, financing on the terms of joint activities. It is recommended to execute accounting providing for the commercialization process on three groups of accounting objects. These groups are costs associated with the use of an innovative product in its own production; costs, revenues, and financial results from the alienation of an innovative product; current non-capital costs for work and research at different stages of the process of commercialization of an innovative product in order to promote it.

Key words: innovative activity, objects of innovative activity, accounting providing of innovative activity, objects of accounting of innovative activity, financing of innovative activity, commercialization of results of innovative activity.

Постановка проблеми. Невід'ємною умовою ефективної високорозвинутої економіки в сучасному світі є перехід до інноваційної моделі розвитку. В Україні цей процес ускладнюється відсутністю належної інформаційної бази системи управління інноваційною діяльністю підприємства. Тому проблема підвищення якості інформаційного забезпечення інноваційної діяльності набуває важливого значення. Особливе місце в системі інформаційних ресурсів займає бухгалтерський облік. Побудова ефективної системи облікового забезпечення інноваційної діяльності значною мірою залежить від вибору облікових об'єктів, їх ідентифікації та класифікації; від того, наскільки повно вони відбивають сутність та специфіку інноваційних процесів, програм і проектів. Проблеми вибору та обґрунтування облікових об'єктів поглиблюються особливою різноманітністю та складністю інноваційної діяльності, а також виникненням «нових», нетрадиційних об'єктів обліку, що зумовлені інтелектуальною складовою частиною інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження облікових аспектів інноваційної діяльності внесли такі вчені, як: Я.Д. Крупка [1; 2], В.М. Жук [3], О.В. Кантаєва [4]. У фаховій літературі є дослідження галузевих аспектів та окремих проблем інноваційної діяльності, зокрема: обліку технологічних інновацій цукрової промисловості [5], обліку інновацій у сфері випуску та збуту продукції текстильної промисловості [6], облікове забезпечення комерційного використання інноваційних продуктів наукової галузі [7], методичні аспекти облікової політики інноваційної діяльності [8]. Заслугує на увагу дослідження Н.М. Столярчук стосовно нових облікових об'єктів інноваційної діяльності [9]. Водночас сьогодні є багато невирішених проблем: недостатньо уваги приділяється системному дослідженню інформаційно-облікового забезпечення інноваційної діяльності, відсутня чіткість у трактуванні об'єктів інноваційної діяльності та об'єктів її обліку.

Постановка завдання. У статті поставлені за мету ідентифікація та систематизація об'єктів інноваційної діяльності та визначення на їх основі об'єктів обліку інноваційної діяльності задля побудови ефективної системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю.

Виклад основного матеріалу. Важливою складовою частиною будь-якої діяльності є її об'єкти. Законом України «Про інноваційну діяльність» об'єктами інноваційної діяльності визначено «інноваційні програми і проекти; нові знання та інтелектуальні продукти; виробниче обладнання та процеси; інфраструктура виробництва і підприємництва; організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери; сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки; товарна продукція; механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції» [10].

У фаховій літературі існують різні підходи до розуміння об'єктів обліку інноваційної діяльності. Так, Н.М. Столярчук вважає, що «основними об'єктами обліку інноваційної діяльності є: кошториси на її створення; витрати на інвестиції та нові технології; інноваційна продукція; процеси комерційного використання продукції (чи її застосування для подальшої інноваційної діяльності)» [7]. О.В. Кантаєва відзначає, що «облікове відображення інновацій відбувається за такими напрямками, як: капітальні інвестиції в оновлення основних засобів або створення нематеріальних активів; оборотні інновації у створення нових видів готової продукції, товарів, робіт і послуг; у складі витрат майбутніх періодів» [4].

На нашу думку, об'єкти обліку інноваційної діяльності, що необхідні для формування ефективної системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю, визначаються об'єктами

інноваційної сфери, з одного боку, а з іншого – зумовлюють вибір об'єктів облікової політики.

Інноваційна діяльність відрізняється багатоаспектністю, складністю та різноманітністю сфер застосування, що зумовлює необхідність чіткого визначення та систематизації об'єктів обліку. Інноваційна діяльність складається з окремих процесів, проєктів та програм [11]. Для досягнення мети цього дослідження стосовно ідентифікації та систематизації об'єктів інноваційної діяльності у складі останньої доцільно виділяти три основні блоки процесів:

- процеси фінансування інноваційної діяльності;
- процеси створення (придбання) інноваційного продукту;
- процеси комерціалізації результатів інноваційної діяльності.

Ці процеси тісно пов'язані між собою і взаємно зумовлюють один одного. Вони суттєво відрізняються за змістом, організацією, рівнем витрат та способом їх погашення, впливом на фінансовий результат, видом ресурсів, необхідних для здійснення, а значить, і за об'єктами, що потребують облікового відображення.

Вибір джерел та супроводження процесу фінансування інноваційної діяльності потребує відповідного інформаційного забезпечення для аналізу й оцінки співвідношення власного і позикового капіталу, що визначає рівень незалежності підприємства; вартості залученого капіталу та ефективності його віддачі; ризику, що виникає під час використання відповідних джерел; економічних інтересів інвесторів; використання коштів для інноваційної діяльності. Для інвесторів із фінансовим інтересом важливо отримувати інформацію про ефективність використання вкладених ними коштів.

Залежно від виду джерел фінансування інноваційної діяльності, що визначаються такими факторами, як характер інноваційної діяльності (створення чи придбання), наявність чи відсутність фінансового і нефінансового інтересу у інвестора, ризиковість та термін окупності інноваційного проєкту, формуються основні елементи системи обліково-інформаційного забезпечення інноваційної діяльності.

Основними напрямками фінансування інноваційної діяльності є державне фінансування, самофінансування, ресурси фінансово-кредитних установ. Вважаємо слушною рекомендацію про особливу для сучасних умов актуальність виокремлення ще однієї форми фінансування – комбінованої, «яка буде визначати інвесторів, що можуть здійснювати фінансування проєктів із різною формою отримання економічного ефекту від інвестицій в інноваційну діяльність. До таких джерел фінансування можна віднести кошти «бізнес-ангелів», краудфандінг, венчурні фонди тощо» [12]. Такі форми фінансування реалізуються найчастіше у формі продажу акцій або довгострокового інвестиційного кредитування.

Отже, фінансове забезпечення інноваційної діяльності включає:

- бюджетні кошти, кошти позабюджетних фондів, кошти спеціалізованих державних і комунальних небанківських інноваційних фінансово-кредитних установ, що надходять у порядку державного фінансування інноваційної діяльності на безповоротній основі;
- позики банків та інших кредитних установ, що надходять у порядку кредитування інноваційної діяльності на поворотних засадах;

– власні кошти суб'єктів інноваційної діяльності, що використовуються для інноваційних проєктів (прибутков, що залишається в розпорядженні підприємства, резервний капітал, додатковий капітал тощо);

– акціонерні фінансові ресурси, отримані на умовах спільної діяльності;

– кошти будь-яких фізичних і юридичних осіб, крім банківських установ та державного фінансування для фінансування інноваційних проєктів соціальної сфери, благодійних програм без винагороди (краудфандінг);

– кошти будь-яких фізичних і юридичних осіб, крім банківських установ та державного фінансування для фінансування інноваційних проєктів із фінансовою та нефінансовою винагородою (краудфандінг, венчурні фонди, краудлендінг, акціонерний краудфандінг).

Аналіз особливостей фінансування інноваційної діяльності за наведеними вище видами фінансового забезпечення та варіантів їхнього впливу на побудову облікової системи дає змогу визначити такі господарські операції та облікові об'єкти, що потребують облікового відображення (табл. 1).

Важливе місце у складі інноваційної діяльності займають процеси створення та придбання інноваційного продукту, в основі яких лежить виробнича діяльність підприємства. Облікове відображення процесу виробництва включає два основні об'єкти, а саме: ресурси, що проявляються на цьому етапі як витрати на створення або придбання продукту, та сам продукт, заради створення (придбання) якого здійснюється процес. Процес створення (придбання) інновацій – не виняток. Формування облікових об'єктів за цим процесом інноваційної діяльності визначається такими факторами, як:

- характер інноваційної діяльності (створення чи придбання);
- вартість та термін окупності інноваційного проєкту;
- прядок покриття витрат (капіталізуються чи списуються на витрати періоду);
- характер створюваного інноваційного продукту (продукція, роботи, послуги, організаційні та управлінські рішення);
- сфера застосування (матеріально-технічне забезпечення, постачання, збут, маркетинг, тощо);
- вид діяльності (операційна, фінансова, інвестиційна).

У найзагальнішому вигляді інноваційна діяльність, що забезпечує підприємству нововведення з метою отримання конкурентних переваг та збільшення прибутковості бізнесу, здійснюється у двох варіантах: створенням власними силами або придбанням готових інноваційних продуктів на стороні. При цьому вона проявляється в оновленні матеріально-технічного забезпечення; зміні технології, організації чи управління виробництвом; створенні (придбанні) інноваційної продукції.

Принциповим з погляду методики бухгалтерського обліку є порядок покриття витрат на інноваційну діяльність. Якщо поточні витрати списуються відразу, то капітальні витрати включаються до вартості необоротних активів із подальшим поступовим віднесенням до витрат періоду при нарахуванні амортизації відповідних об'єктів.

Особлива актуальність та суттєві особливості обліку притаманні такому об'єкту інноваційної діяльності, як об'єкти інтелектуальної власності, що облі-

Таблиця 1

Господарські операції та об'єкти, що потребують обліку в процесі фінансування інноваційної діяльності

Напрямки фінансування	Господарські операції та облікові об'єкти процесу фінансування інноваційної діяльності
Державне фінансування	відокремлений облік коштів цільового державного фінансування; списання коштів цільового фінансування при введенні об'єктів в експлуатацію; оприбуткування безоплатно отриманих активів; відображення доходів при подальшому нарахуванні амортизації.
Кредитування	відображення заборгованості за кредитами, її виникнення та погашення; нарахування та сплата банківських відсотків; врахування можливих ризиків непогашення.
Самофінансування за рахунок прибутку, резервного, додаткового капіталу, тощо	використання власного капіталу на придбання інноваційних необоротних активів; резервування власних коштів, використання та контроль створених цільових резервів для фінансування інноваційних програм; оцінка та облікове відображення витрат, пов'язаних зі створенням інноваційного продукту; калькулювання собівартості інноваційної продукції; облікове відображення витрат інноваційної діяльності, що відносяться до майбутніх періодів та подальше їх включення до поточних витрат звітного періоду.
Фінансові ресурси, отримані на умовах спільної діяльності	облік часток у спільній діяльності; відокремлений облік доходів, витрат, результатів від інноваційного проекту; розподіл одержаного прибутку між учасниками спільної діяльності; нарахування та виплата інвестору дивідендів від вкладеного капіталу або частини прибутку; зміни у власному капіталі підприємства-емітента в результаті інвестування інноваційної діяльності з отриманням частки в капіталі емітента.

Джерело: складено авторами на підставі [11; 12]

ковуються у складі нематеріальних активів за умови набуття майнових прав. Такі об'єкти є особливо актуальними для суб'єктів інноваційної діяльності, що належать до наукової галузі, основний вид діяльності яких пов'язаний із розробленням інновацій.

Отже, основні об'єкти облікового відображення процесу створення, придбання інноваційного продукту – це витрати капітального та поточного характеру на новостворений або придбаний інноваційний продукт, а саме:

- капітальні витрати на створення або придбання основних засобів, нематеріальних активів інноваційного характеру;
- капітальні витрати на модернізацію та оновлення основних засобів;
- витрати на дослідження і розробки;
- поточні витрати на виробництво інноваційної продукції;
- створення та використання резервів для забезпечення майбутніх витрат інноваційної діяльності;
- відображення витрат інноваційної діяльності майбутніх періодів із подальшим їх включенням до складу поточних витрат;
- поточні витрати на придбання запасів інноваційного характеру;
- поточні витрати на нові організаційні та технологічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного характеру.

Інша група об'єктів, що потребують облікового відображення у процесі створення чи придбання інноваційного продукту, – це сам інноваційний продукт, а саме:

- основні засоби, нематеріальні активи (об'єкти інтелектуальної власності, права користування об'єктами інтелектуальної власності), запаси інноваційного характеру;
- готова продукція інноваційного характеру, формування собівартості з метою її оцінки.

Комерціалізація в широкому розумінні являє собою діяльність, спрямовану на одержання прибутку. Комерціалізацію інноваційного продукту можна розглядати як процес виведення останнього на ринок із метою

отримання економічної вигоди. Це дуже важливий етап інноваційної діяльності. Недарма Закон України «Про інноваційну діяльність», надаючи визначення інноваційної діяльності, наголошує на комерціалізації результатів наукових досліджень та розробок [10]. Основними об'єктами процесу комерціалізації інноваційного продукту, як і будь-якого іншого процесу реалізації, є витрати, доходи та фінансові результати.

Формування об'єктів бухгалтерського обліку на етапі комерціалізації інноваційного продукту здійснюється під впливом таких факторів, як:

- характер діяльності (виробниче, комерційне підприємство, наукова установа);
- місце інноваційних процесів у діяльності підприємства (у складі основної чи іншої операційної діяльності);
- сфера застосування інноваційного продукту (виробництво, збут, маркетингові дослідження, патентний пошук, організація та управління);
- напрями комерціалізації, що зумовлюються призначенням інноваційного продукту (використання у власному виробництві, відчуження);
- ступінь відчуження продукту (повне, часткове);
- характер договірних відносин при відчуженні інноваційного продукту (договір купівлі-продажу, договір оренди, ліцензійний договір, тощо);
- приналежність інноваційних продуктів, що використовуються у власному виробництві (власні або орендовані активи, об'єкти інтелектуальної власності, що використовуються на умовах ліцензійного договору).

Процес комерціалізації інноваційного продукту залежно від напрямів його використання може здійснюватися за двома варіантами: використання у власному виробництві або відчуження.

Під час використання інноваційних продуктів у власному виробництві основним об'єктом обліку є витрати, пов'язані з використанням матеріальних необоротних та оборотних активів, а також технологічних, організаційних та управлінських рішень інноваційного характеру. Якщо використовуються активи, що не належать підприємству, то в обліку повинні відображатися

також витрати зі сплати орендних платежів, платежів за ліцензійними договорами, платежів за користування об'єктами інтелектуальної власності.

Відчуження об'єктів інноваційної діяльності пов'язано з формуванням таких облікових об'єктів, як витрати, доходи й фінансові результати, та передбачає облікове відображення господарських операцій повного відчуження інноваційних продуктів за договорами купівлі-продажу. Тимчасове відчуження інноваційних продуктів передбачає відображення в обліку доходів, пов'язаних із передачею необоротних активів в оренду та передачею права використання об'єктів інтелектуальної власності на підставі ліцензії, ліцензійного договору, договору про передачу виключних майнових прав інтелектуальної власності.

Окрім вищезазначеного, процес комерціалізації результатів інноваційної діяльності передбачає здійснення різного роду маркетингових, технологічних, економічних досліджень та обстежень із метою визначення напрямів можливої комерціалізації та її доцільності. У таблиці 2 наведено етапи та зміст досліджень процедури комерціалізації наукових розробок, що пропонуються Методичними рекомендаціями з комерціалізації розробок, створених у результаті науково-технічної діяльності [12].

Вищезазначені дослідження та роботи можуть здійснюватися власними силами, а можуть потребувати залучення сторонніх організацій і зовнішніх експертів та вимагають певних витрат, іноді досить суттєвих, які, безумовно, повинні обліковуватися.

Отже, визначення сутності та ідентифікація об'єктів інноваційної діяльності на етапі комерціалізації її результатів дозволяють обґрунтувати вибір облікових об'єктів для побудови ефективної системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю. Ці об'єкти доцільно систематизувати за трьома напрямками.

По-перше, це витрати, пов'язані з використанням для власного виробництва:

а) власних матеріальних та оборотних активів інноваційного характеру, таких як знос, ремонт та поліпшення основних засобів інноваційного характеру, амортизація нематеріальних активів, оцінка та списання запасів інноваційного характеру;

б) залучених у тимчасове користування активів інноваційного характеру, зокрема: платежі за орендо-

ваними необоротними активами, платежі за користування інноваційними об'єктами інтелектуальної власності за ліцензійними угодами тощо;

в) витрати на інноваційні технологічні, організаційні та управлінські рішення, використані у власному виробництві.

По-друге, облікові об'єкти, пов'язані з відчуженням інноваційних продуктів:

а) витрати, доходи та фінансові результати, пов'язані з повним відчуженням інноваційних продуктів за договорами купівлі-продажу;

б) доходи, пов'язані з частковим відчуженням інноваційних продуктів за договорами оренди, передачі права на використання інтелектуальної власності на підставі ліцензійного договору тощо.

По-третє, поточні витрати некапітального характеру на проведення робіт та досліджень на різних етапах процесу комерціалізації інноваційного продукту з метою його просування (маркетингові дослідження, технологічний та економічний аудит, отримання охоронних документів, складання бізнес-планів просування продукту та укладання договорів).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вибір облікових об'єктів є важливою складовою частиною обліково-інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю. Інноваційна діяльність відрізняється багатоаспектністю та складністю, що зумовлює необхідність чіткого визначення та систематизації об'єктів обліку. Об'єкти обліку інноваційної діяльності повинні визначатися насамперед об'єктами інноваційної сфери. Ідентифікацію об'єктів інноваційної діяльності доцільно здійснювати за трьома основними напрямками: процеси фінансування інноваційної діяльності, процеси створення (придбання) інноваційного продукту; процеси комерціалізації результатів інноваційної діяльності.

Врахування сутності інноваційних процесів, факторів впливу за цими напрямками, а також чітке розуміння мети та завдань обліку дозволило визначити та систематизувати облікові об'єкти. Формування облікових об'єктів за таким підходом дозволить максимально повно враховувати сутність, специфіку інноваційних процесів, програм і проектів та забезпечити високу ефективність системи облікового забезпечення інноваційної діяльності.

Подальші наукові дослідження повинні здійснюватися у напрямі відпрацювання організації, методики

Таблиця 2

Процедура комерціалізації наукових розробок

Назва етапу	Зміст робіт
Технологічний аудит	оцінка якісних характеристик інноваційного продукту; визначення правомірності набуття охоронних документів на результат науково-технічної діяльності.
Маркетинговий аналіз	вивчення ринкового потенціалу; виявлення переваг та недоліків інноваційного продукту, а також можливостей його комерційного обороту відповідно до принципів SWOT, GAP, PEST аналізів, матриці BCG.
Економічний аудит	визначення доцільності вкладення коштів у створення та комерційний обіг інноваційного продукту та тривалості його окупності.
Отримання охоронних документів	здійснення патентного пошуку, порівняння інноваційного продукту з уже існуючими.
Просування	розрахунок економічних показників, розробка бізнес-проектів по застосуванню інновації у масовому виробництві.
Укладання договору	визначення умов договору з урахуванням інтересів усіх його учасників.

Джерело: складено авторами на підставі [12]

та процедури обліку за означеними об'єктами обліку інноваційної діяльності, а саме: оцінка та документування об'єктів обліку, формування моделей облікового

відображення на рахунках та узагальнення інформації у звітності, обґрунтування облікової політики за об'єктами обліку тощо.

Список використаних джерел:

1. Крупка Я. Д. Варіанти обліку інноваційних процесів на підприємстві. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2006. № 5. С. 11–18.
2. Крупка Я.Д., Питель С.В., Мельничук І.В. Облік, оподаткування і правове регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності [Електронний ресурс] : навч. посіб. 3-тє вид., переробл. і доповн. Тернопіль : Крок, 2017. 264 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/27984> (дата звернення: 20.01.2021).
3. Жук В.М. Інтегрована звітність: Ретроспектива і перспектива в Україні. *Облік і фінанси*. 2019. № 1(83). С. 20–27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_1_5 (дата звернення: 20.01.2021).
4. Кантаєва О.В. Бухгалтерський облік і аналіз інноваційної діяльності підприємств: організація і методологія: монографія. Житомир : ФОП Кузьмін Дн. Л., 2010. 424 с.
5. Черешнюк О.М. Облік та аналіз інноваційної діяльності на прикладі цукрової промисловості : автореф. дис. на здобуття канд. екон. наук : 08.00.09. Тернопіль, 2015. 20 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/754> (дата звернення: 20.01.2021).
6. Мельничук І.В. Облік і аналіз інновацій у сфері випуску та збуту продукції текстильної промисловості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.09. Тернопіль, 2011. 21 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/handle/316497/1557> (дата звернення: 20.01.2021).
7. Столярчук Н.М. Облік комерційного використання інноваційної продукції. *Облік і фінанси*. 2015. № 3 (69). С. 55–61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2015_3_10 (дата звернення: 20.01.2021).
8. Облікова політика: навч. посіб. / Г.М. Давидов та ін.; за заг. ред. Г.М. Давидова. 2-ге вид., перероб. і доп. Кропивницький : ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 362 с.
9. Столярчук Н.М. Об'єкти обліку і внутрішнього аудиту інноваційної діяльності. *Економіка АПК*. 2018. № 7. С. 55–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2018_7_8 (дата звернення: 20.01.2021).
10. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04 лип. 2002 р. № 40-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
11. Кучеренко Т.Є., Ратушна О.П., Мельник Л.Ю. Облік фінансування інноваційної діяльності підприємства. *Облік і фінанси*. 2019. № 1 (83). С. 35–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_1_7 (дата звернення: 20.01.2021).
12. Про затвердження методичних рекомендацій з комерціалізації розробок, створених в результаті науково-технічної діяльності: Наказ Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації від 13.09.2010 р. № 18 [Електронний ресурс]. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN58763.html (дата звернення: 20.01.2021).

References:

1. Krupka Ya.D. (2006) Varianty obliku innovatsiinykh protsesiv na pidpriemstvi [Options for accounting for innovation processes in the enterprise]. *Accounting and auditing*, no. 5, pp. 11–18.
2. Krupka Ya.D., Pytel S.V., Melnychuk I.V. (2017) Oblik, opodatkovannia i pravove rehuliuвання investytsiino-innovatsiinoi diialnosti [Accounting, taxation and legal regulation of investment and innovation activities]. Ternopil: Krok. (in Ukrainian)
3. Zhuk V.M. (2019) Intehrovana zvitnist: retrospektyva i perspektyva v Ukraini [Integrated reporting: retrospective and perspective in Ukraine]. *Oblik i finansy* [Accounting and finance] (electronic journal), no. 1 (83), pp. 20–27. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_1_5 (accessed 20 January 2021).
4. Kantaieva O.V. (2010) *Bukhhalterskyi oblik i analiz innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv: orhanizatsiia i metodolohiia: monohrafiia* [Accounting and analysis of innovative activity of enterprises: organization and methodology: monograph]. Zhytomyr: FOP Kuzmin Dn. L. (in Ukrainian)
5. Cheresniuk O.M. (2015) *Oblik ta analiz innovatsiinoi diialnosti na prykladi tsukrovoi promyslovosti* [Accounting and analysis of innovation on the example of the sugar industry] (PhD Thesis), Ternopil: West Ukrainian National University.
6. Melnychuk I.V. (2011) *Oblik i analiz innovatsii u sferi vypusku ta zbutu produktsii tekstylnoi promyslovosti* [Accounting and analysis of innovations in the field of production and marketing of textile industry] (PhD Thesis), Ternopil: West Ukrainian National University.
7. Stoliarchuk N.M. (2015) Oblik komertsiiinoho vykorystannia innovatsiinoi produktsii [Accounting for commercial use of innovative products] *Oblik i finansy* [Accounting and finance] (electronic journal), no. 3 (69), pp. 55–61. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2015_3_10 (accessed 20 January 2021).
8. Davydov H.M. (ed.) (2017) *Oblikova polityka: navchalnyi posibnyk* [Accounting policy: a textbook]. Kropyvnytskyi: PP «Eksklyuzyv-System». (in Ukrainian)
9. Stoliarchuk N.M. (2018) Obiekty obliku i vnutrishnoho audytu innovatsiinoi diialnosti [Objects of accounting and internal audit of innovation]. *Ekonomika APK* [Economics of agro-industrial complex] (electronic journal), no. 7, pp. 55–63. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2018_7_8 (accessed 20 January 2021).
10. Zakon Ukrainy «Pro innovatsiinu diialnist» vid 04.07.2002, № 40-IV [The Law of Ukraine «On Innovation Activity» dated July 04, 2002, N40-IV] [zakon.rada.gov.ua. Available at: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15) (in Ukrainian).
11. Kucherenko T.Ye., Ratushna O.P., Melnyk L.Yu. (2019) Oblik finansuvannia innovatsiinoi diialnosti pidpriemstva [Accounting for financing the innovative activities of the enterprise] *Oblik i finansy* [Accounting and finance] (electronic journal), no. 1 (83), pp. 35–43. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_1_7 (accessed 20 January 2021).
12. Nakaz Derzhavnoho komitetu Ukrainy z pytan nauky, innovatsii ta informatyzatsii «Pro zatverdzhennia metodychnykh rekomendatsii z komertsializatsii rozrobok, stvorenykh v rezultati naukovo-tekhnichnoi diialnosti» vid 13.09.2010, № 18 [Order of the State Committee of Ukraine for Science, Innovation and Informatization «About the statement of methodical recommendations on commercialization of the developments created as a result of scientific and technical activity» dated September 13, 2010, № 18]. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN58763.html (in Ukrainian).